

Ģimenei un bērniem draudzīga pašvaldība –

Jana Skrivļa-Čevere

2017. gadā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija pirmo reizi organizēja konkursu “Ģimenei draudzīga pašvaldība”, bet jau 2018. gada jūnijā šī iniciatīva saņēma Eiropas Daudzbērnu ģimeņu asociācijas starptautisku novērtējumu – galveno balvu kategorijā “Nacionālās valdības iniciatīva” par ieguldīto darbu ceļā uz ģimenēm draudzīgu valsti.

Kopš 2020. gada šo programmu, t.sk. konkursu īsteno Sabiedrības integrācijas fonds, kura mērķis ir saliedēta sabiedrība, kurā ikviens ar savu līdzdalību veicina stipru un ģimenēm ar bērniem draudzīgu vidi, un konkurss “Ģimenei draudzīgākā pašvaldība” ir viena no iespējām šo mērķi sasniegt.

Savukārt viens no konkursa “Ģimenei draudzīga pašvaldība” uzsākšanas pamatmērķiem bija mudināt pašvaldības sniegt datus par tajās pieejamajām iespējām un piedāvājumiem, atbalstu ģimenēm ar bērniem un, balstoties uz šiem datiem, noteikt tās Latvijas pašvaldības, kas nodrošina lielāko atbalstu, daudzveidīgākos un pieejamākos pakalpojumus ģimenēm ar bērniem un ģimeniskas vides nodrošināšanai.

Aktuālā informācija par Latvijas pašvaldību sniegto atbalstu ģimenēm ar bērniem un tām draudzīgu infrastruktūru, iespējām, piedāvājumiem – to, kas jau paveikts, un iesaisti ģimenei draudzīgas vides veidošanā vienkopus pieejama tīmekļvietnē www.vietagimenei.lv.

Šie dati iegūti no pašvaldību iesūtītās informācijas, kā arī papildināti ar Labklājības ministrijai, Pilsónības un migrācijas lietu pārvaldei un Valsts kasei pieejamo informāciju. Atrodot sevi interesējošo pašvaldību, ikvienam iespējams izanalizēt gan dažādā pabalstu un līdzfinansējumu apmēru, ko tā sniedz, gan arī iepazīties un salīdzināt informāciju par nemateriālo atbalstu, piemēram, kādi publiskās infrastruktūras pakalpojumi tiek nodrošināti.

2017. gadā konkursam informāciju sniedza 100 pašvaldības (tobrīd pavisam bija 119), un 55 no tām piedalījās konkursā. Tika iesūtīti arī 989 iedzīvotāju komentāri, tajā skaitā arī konkrēti priekšlikumi pašvaldību pakalpojumu uzlabošanai. Kā pirmais titulu «Ģimenei draudzīga pašvaldība» ieguva Ozolnieku novads.

No 2018. gada konkursa ietvaros tiek vērtētas visas Latvijas pašvaldības neatkarīgi no iesūtītās informācijas apjoma – līdz 2021. gada 1. jūlijam tās bija 119 – 110 novadi un 9 republikas pilsētas, pēc novadu reformas attiecīgi 43 pašvaldības – 36 novadi un septiņas valsts pilsētas.

Pašvaldību sniegums tiek vērtēts pēc virknes kritēriju – atbalsta ģimenes pieaugumam, izglītības un transporta nodrošināšanas, interešu izglītības iespējām, bezmaksas ēdināšanas bērniem, pakalpojumiem ģimenēm, publiskās infrastruktūras, kā arī Latvijas iedzīvotāju vērtējuma, kuri savu viedokli sniedz tiešsaistes balsojumā.

Iedzīvotāji, kas piedalās balsojumā, parasti visatzinīgāk vērtē bezmaksas vai daļēji kompensētu ēdināšanu izglītības iestādēs, transporta atvieglojumus un pakalpojumu pieejamību, kā arī pašvaldības atbalstu bērniem un senioriem. Atzinīgi tiek vērtēta arī interešu izglītības pieejamība un tās nodrošināšana bez maksas, kā arī vides pieejamība. Pie lietām, ko būtu nepieciešams sakārtot un uzlabot, visbiežāk minēta infrastruktūra, atpūtas un izklaides vietas bērniem un jauniešiem, pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamība, nodokļu atlaides, dzīvojamā fonda jautājumi un veselības aprūpes jautājumi. Kā būtisks faktors ģimenēm draudzīgas vides veidošanā minama arī pašvaldības loma uzņēmējdarbības un ražošanas veicināšanā.

Pozitīvi, ka šī iedzīvotāju sniegtā informācija, komentāri un viedokļi tiek nodoti pašvaldībām, tā ļaujot novadu vadībai gan uzzināt, kas, pēc iedzīvotāju domām, vissteidzamāk uzlabojams novadā, gan saņemt atzinīgus vārdus par labi paveikto.

Jāpiebilst, ka šis konkurss noteikti ir lieliska iespēja ne tikai izcelt labākos piemērus un no tiem mācīties, bet arī liek pašvaldībām aizdomāties par to, kā uzlabot informācijas apriti un iedzīvotājiem izstāstīt, ko pašvaldība piedāvā ģimeņu labklājībai, jo nereti tiem, kas darbojas attiecīgajā nozarē, šķietami pašsaprotamas lietas patiesībā nav zināmas iedzīvotājiem.

Tomēr gribētos uzsvērt, ka svarīgi ir ne tikai tas, lai novada vadība ir atvērta viedokļu dažādībai, rūpējas par sakārtotu infrastruktūru un tās pieejamību, motivē skolēnus, studentus un dažādu jomu jaunos speciālistus, tā veicinot iedzīvotāju atgriešanos savā novadā. Tikpat svarīgi ir arī tas, lai vietējā kopiena ir ieinteresēta dzīvot labāk, lai iedzīvotāji, uzņēmēji un pašvaldība regulāri mijiedarbojas, sadarbojas un sarunājas, tā kopā tiecoties uz mērķi radīt apstākļus laimīgākai, ērtākai ikdienai un drošakai dzīvei.

- UZZIŅAI**
- 2017. gadā galveno titulu saņēma Ozolnieku novads, bet republikas nozīmes pilsētu grupā – Daugavpils.
  - 2018. gadā galvenais tituls piešķirts Olaines novadam, 1. vieta republikas nozīmes pilsētu grupā Daugavpils pilsētai, bet reģionālās nozīmes attīstības centra novadu grupā – Preiļu novadam, savukārt Ludzas novadam – SIA «Jūrmalas Mežaparki» balva jauna rotaļu laukuma iegādei un uzstādīšanai.
  - 2019. gadā galvenais tituls piešķirts Līvānu novadam, Latgales plānošanas reģionā 1. vieta – Ludzas novadam, «Omnia» motivācijas balva – 100 sūtījumi ar 99% atlaizi kodu – Rēzeknes pilsētai, bet Ciblas novada pašvaldība ieguva bērnu rotaļu laukumu izgatavotāja SIA «Jūrmalas Mežaparki» dāvanu – atspēršūpoles.
  - 2020. gadā galveno titulu ieguva Ludzas novads, bet 1. vietu Latgales plānošanas reģionā – Līvānu novads. Papildus Krāslavas novada pašvaldība tika godināta kā «Goda Ģimenes aplieciņai draudzīgākā pašvaldība Latvijā 2020», bet Līvānu novada pašvaldībai (Līvānu 1. vidusskolai) piešķirta balva – «Par nozīmīgu ieguldījumu izglītības procesa nodrošināšanā un veiksmīgu sadarbību ar skolēniem un viņu ģimenēm», kā arī simpātiju balva – vecāku organizācijas «mammamuntetiem.lv» dāvinātais žurnāls «Mammām un Ētēim. Skolēns» abonements 2021. gadam visām Līvānu 1. vidusskolas audzēkņu ģimenēm.
  - 2021. gadā administratīvi teritoriālās reformas dēļ konkurss nenotika.
  - 2022. gadā galvenais tituls tika piešķirts Ropažu novadam, bet Latgales plānošanas reģionā 1. vieta Ludzas novadam.
  - 2023. gadā galvenā titula ieguvējs bija Siguldas novads, savukārt Latgales plānošanas reģionā 1. vieta jau otro gadu pēc kārtas – Ludzas novadam.

Četri galvenie faktori, kas jāņem vērā, izvēloties ģimenei piemērotāko pašvaldību, Sabiedrības integrācijas fonda skatījumā ir šādi:

1. Pašvaldības atbalsts ģimeņu pieaugumam un izglītībai, tostarp interešu un profesionālās izglītības ievirzei;
2. Pašvaldības attieksme un rūpes par saviem iedzīvotājiem;
3. Publiskās infrastruktūras (atpūtas laukumi, vides pieejamība utt.) nodrošinājums;
4. Vai visiem pašvaldības iedzīvotājiem vienviet ir pieejama informācija par to, kur vērsties krīzes situācijās.

Ilustrācija foto, pixabay.com

Pašvaldību staigāšanas izaicinājums

Ģimeņu foruma laikā, kurā tika godinātas “Ģimenei draudzīgākās pašvaldības”, tika izziņota veselīga dzīvesveida kampaņa “Miljoni soļu Latvijai”, kurā aicinātas piedalīties visas Latvijas pašvaldības – laika posmā no 2023. gada decembra līdz 2024. gada februāra beigām. Izaicinājuma mērķis ir veidot ikvienu cilvēka piederības un kopienas sajūtu savai pašvaldībai, aicinot Latvijas iedzīvotājus uz draudzīgu sacensību, kā arī motivēt veselīga dzīvesveida atbalstīšanu arī ziemā.

“Miljoni soļu Latvijai” izaicinājums darbojas virtuāli, mudinot dalībniekus – ikvienu Latvijas iedzīvotāju – reģistrēties digitālajā lietotnē WALK15 un izvēlēties konkrētu pašvaldību, lai fiksētu pastaigās, skrējienos un kustībā sakrātos soļus. Lietotne fiksē soļus, izaicinājuma beigās automātiski nosakot kustīgāko Latvijas pašvaldību.

Kā liecina vietnē www.medicine.lv publicētā informācija, 26. janvārī izaicinājumā bija iesaistījušies vairāk nekā 17 tūkstoši iedzīvotāju, un pirmā mēneša laikā bija noieti 160 tūkstoši kilometru. Tas būtu gandrīz 1000 reizes apiet apkārt Latvijai vai 50 reizes apkārt pasaulei. No Latgales nostaiģāto soļu ziņā aktīvāko pašvaldību pieciniekā tobrīd bija Krāslavas novads.

Vēl nedaudz laika atlicis līdz izaicinājuma beigām, un ikviens var pagūt piesojot vismaz pāris tūkstošus soļu savai pašvaldībai, jo, pārfrāzējot visiem zināmās dzejas rindas, – ir katram solis jāpieliek, lai mūsu novads pie balvas tiek.

Konkursā tiek piešķirtas arī dažādu apmēru naudas balvas. Saskaņā ar konkursa nolikumu par balvu iegūto finansējumu pašvaldībā jāīsteno kāds uz ģimeņu vajadzībām vērst projekts, nodrošinot atbalsta pasākumus un pakalpojumus vai veidojot vidi ģimenēm ar bērniem, noteikti ņemot vērā arī novada iedzīvotāju idejas.

No Latgales acīmredzami līderpozīcijas ieņem Ludzas un Līvānu pašvaldība. Jautāju tām, kā arī Preiļu pašvaldībai, kā izmantotas saņemtās naudas balvas, kas ir veiksmes pamatā un kādas ir ieceres un plāni šim gadam, lai novads kļūtu ģimenēm vēl draudzīgāks un varētu pretendēt uz «Ģimenei draudzīgākās pašvaldības» titulu šogad.

ceļš uz ģimenēm draudzīgu valsti

Līvānu novada pašvaldības Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja Kristīne Birzāka:

«2020. gadā katrā no pieciem Līvānu novada pagastiem tika ierīkoti jauni bērnu laukumiņi. Arī pie Līvānu 1. vidusskolas Laimiņas skolas, kur atrodas arī pirmsskolas grupas, tika ierīkots jauns bērnu laukumiņš «Pīrātu kuģis». Iedzīvotāji vairākkārt bija minējuši, ka pilsētā pietrūkst viena liela bērnu laukuma, kas būtu citādāks nekā daudzdzīvokļu māju iekšpagalmu bērnu laukumi. Tagad «Pīrātu kuģis» kļuvis par aizraujošu rotaļu vietu dažāda vecuma bērniem.

Mūsu novada veiksmes pamatā ir tas, ka savu darbu darām ar uzskatu, ka Līvānu novadā cilvēks un ģimene ir galvenā vērtība. Tas ir pamats, kuram seko apzināts un mērķtiecīgs darbs. Darbs balstās uz «dzīvām» sarunām ar iedzīvotājiem un ģimenēm, par viņu viedokļiem, vēlmēm un ieteikumiem. Jau daudzus gadus strādājam pie izglītības, sporta, kultūras, atpūtas un cita veida infrastruktūras objektu uzlabošanas un izveides, nodrošinām bezmaksas pusdienas visiem novada izglītības iestāžu audzēkņiem. Savukārt novada studentiem, kuri mācās augstākās izglītības iestādēs ir iespēja iegūt mācību stipendiju. Stipendijas piešķir vietējie uzņēmēji jau kopš 2004. gada.

Ieceres šim gadam, neskatoties uz kopumā daudzās pašvaldībās pastāvošo grūto ekonomisko situāciju, ir turpināt visiem mūsu novada izglītības iestāžu audzēkņiem nodrošināt bezmaksas pusdienas un turpināt nodrošināt interešu izglītību bez vecāku līdzmaksājuma. Tāpat arī no šī gada ievērojami palielināts vienreizējais jaunzimušā aprūpes pabalsts.»

Foto no www.visitlivi.lv

Rotaļu komplekss bērniem «Pīrātu kuģis» atrodas laukumā pie Līvānu Uzņēmējdarbības atbalsta centra, tas paredzēts bērniem vecumā no trim līdz 12 gadiem

Preiļu novada pašvaldības sabiedrisko attiecību speciāliste Ilze Piskunova: «Saņemtās balvas ietvaros Preiļu pilsētā tika uzstādīti jauni rotaļu elementi aktīvās atpūtas zonā pilsētas pludmalē – karuselis, batuts un šūpoles. Labiekārtoti rotaļu laukumi PII «Pasaciņa», papildināti rotaļu elementi laukumā Pils ielā, kā arī izbūvēta jauna aktīvās atpūtas zona pie futbola stadiona Kooperatīva ielā.

Preiļu novads ir tipiska lauku teritorija, kas šķiet pievilcīga jaunajām ģimenēm ar bērniem, kurās vecāki strādā attālināti jebkurā Latvijā vai ārvalstu uzņēmumā. Jau vairākus gadus Preiļu novadā ir vērojama tendence, ka ģimenes atgriežas uz dzīvi mūsu pilsētā vai novada lauku teritorijās, jo vide bērnam pilnvērtīgai audzināšanai un skološanai ir relatīvi ērtāka nekā lielpilsētās.

Preiļu novada bērniem ir pieejami sporta treniņi un nodarbības, ir pieejama Mūzikas un mākslas skola, dažādas interešu izglītības un brīvā laika pavadīšanas iespējas. Šogad bērniem un ģimenēm pilsētā būs pieejami dažādi aizraujoši pasākumi, kas nebija pieejami pagājušajā gadā, saistībā ar kultūras nama remontu.

Pašvaldība ir iesniegusi projekta pieteikumu «Čika laukuma izveide publiskās ārtelpas attīstībai Preiļos», kura īstenošanas rezultātā Preiļos būs moderns atpūtas parks.

Sociālā atbalsta jomā Preiļu novadā uzsvars tiks likts uz sociālo pakalpojumu attīstību un to pieejamības nodrošināšanu. Bērniem ar invaliditāti pieejams sociālās rehabilitācijas pakalpojums, kas ietver ergoterapijas pakalpojumu, audiologopēda pakalpojumu un ABA terapijas pakalpojumu.

Pašvaldība turpinās attīstīt vidi, lai ģimenes šeit justos laimīgi!»

Foto no Preiļu novada pašvaldības Facebook lapas

Preiļu pilsētas pludmales aktīvās atpūtas zonā uzstādītie rotaļu elementi – batuts un karuselis

MAF Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

«Par projekta raksta «Ģimenei un bērniem draudzīga pašvaldība – ceļš uz ģimenēm draudzīgu valsti» saturu atbild SIA «Vietēja»»

Ludzas novada pašvaldības sabiedrisko attiecību speciāliste Jana Dukalska: «Ludzas novada pašvaldība konkursā «Ģimenei draudzīgākā pašvaldība» piedalās jau no 2018. gada. Dalība konkursā ir lieliska iespēja apkopot un izvērtēt pašvaldības sniegto atbalstu ģimenēm ar bērniem, kā arī apzināt vietējo iedzīvotāju, jauno ģimeņu vēlnes.

Pirmo reizi piedaloties konkursā, Ludzas novads ieguva konkursa lieldrauga SIA «Jūrmalas Mežaparki» balvu 3000 eiro vērtībā – jaunam rotaļu laukumam. Rezultātā tika uzstādīts rotaļu laukums pie Ludzas Mūzikas pamatskolas.

Publicitātes foto

Ludzas pilsētas pludmalē «Radziņš», kas ir iecienīta peldēšanās vieta, uzstādīts rotaļu laukums, lai bērni varētu atpūties ne tikai ūdenī, bet arī interesanti pavadīt laiku krastā

2019. gadā Ludzas novada pašvaldība ieguva uzvarētāja titulu «Ģimenei draudzīgākā pašvaldība 2019» Latgales plānošanas reģiona pašvaldību grupā un 15 000 eiro naudas balvu. Piešķirtais finansējums tika izmantots jauna rotaļu laukuma izveidei vienā no visbiežāk apmeklētajām vietām Ludzā – Mazā Ludzas ezera pludmalē «Radziņš».

Savukārt 2020. gada nogalē par tā gada ģimenei draudzīgāko pašvaldību Latvijā tika atzīta Ludzas novada pašvaldība, iegūstot naudas balvu 25 000 eiro apmērā. Veicot iedzīvotāju aptauju un viedokļu apkopošanu, tika nolemts šo finansējumu ieguldīt pontonu laipas izveidē pāri Mazajam Ludzas ezeram. Savienojot kluso vecpilsētas daļu ar aktīvās atpūtas zonu, Ludzā tagad atrodas Latvijā garākais pontonu tilts.

Foto no www.travelfree.lv

289 metrus garais pontonu tilts pāri Mazajam Ludzas ezeram savieno vecpilsētu ar aktīvās atpūtas zonu un ir Latvijā garākais šāda veida tilts

Pērn, rūpējoties par Ludzas pilsētas parka infrastruktūras sakārtošanu, tika atjaunoti estrādes skatītāju soliņi. Tā nolemts izmantot konkursā «Ģimenei draudzīgākā pašvaldība 2022» iegūto balvu – saņemto finansējumu no Sabiedrības integrācijas fonda 20 000 eiro apmērā.

2023. gadā pašvaldība saņēma biļetes Rīgas Motormuzeja apmeklējumam 20 cilvēkiem, pagaidām tās nav izmantotas, tiek apzinātas daudz bērnu ģimenes, lai skolēnu pavasara brīvlaikā varētu apmeklēt muzeju.

Ludzas novada pašvaldībai rūp katrs tās iedzīvotājs, tieši Cilvēks, Ģimene, Vide ir galvenās vērtības, lai cilvēki Ludzas novadā justos labi, aizsargāti un droši. Viena no Ludzas novada pašvaldības brīvprātīgajām iniciatīvām ir rūpes par sabiedrības mazāk-aizsargātajām grupām – daudz bērnu ģimenēm, kā arī tām, kuras audzina bērnus ar īpašām vajadzībām. Šīm ģimenēm pabalsti tiek piešķirti bez ienākumu izvērtēšanas. Pašvaldība atbalsta ģimenes ar bērniem, nodrošinot bezmaksas interešu izglītību, sporta profesionālo izglītību, tiek piešķirta 50 % atlaide maksai mūzikas un mākslas skolās, skolās tiek piešķirts ēdināšanas maksas atvieglojums konkrētām iedzīvotāju grupām.

Pašvaldība investē līdzekļus degradēto teritoriju sakārtošanā un infrastruktūras uzlabošanā. Ludzas novada pašvaldība cenšas katru gadu sakārtot kādu vietu novadā, lai tā būtu pievilcīgāka ne tikai tūristiem, bet arī vietējiem iedzīvotājiem.

Atbalstām jaunus uzņēmējus konkursā «Esi uzņēmējs Ludzas novadā». Ludzas novada pašvaldība sadarībā ar Nodarbinātības valsts aģentūras Ludzas filiāli piedāvā jauniešiem un darba devējiem iesaistīties Ludzas novada skolēnu vasaras nodarbinātības pasākumā.

Godinām tos uzņēmējus, kas ar savu aktīvo darbību veicinājuši uzņēmējdarbības vides attīstību novadā, ik gadu sakām paldies par sasniegumiem skolēniem, viņu pedagogiem, sakām paldies par sasniegumiem sportā un kultūrā. Pašvaldība sniedz atbalstu biedrībām un draudzēm.

Novadā ir plaša atpūtas iespējas, tiek rīkoti dažādi pasākumi un bezmaksas aktivitātes visām vecuma kategorijām.

Nenoliedzami, veiksmes atslēga ir arī iedzīvotāju iesaiste, atbalstot pašvaldību konkursa balsojumā. Šo gadu laikā veidotas gan video prezentācijas par novadu, gan video rullīši, ar aicinājumu atbalstīt mūsu novadu – tie tapuši ar vietējo iedzīvotāju, biedrību, jauno ģimeņu, uzņēmēju palīdzību, kas allaž ir bijuši atsaucīgi. Kā piemēram, vienā no prezentācijas video tieši vietējie iedzīvotāji bija tie, kas dalījās ar to, kas viņiem mūsu novadā liekas vispievilcīgākais, kas patīk, kādēļ ģimenes šeit jūtas labi.»

Raksta sagatavošanai izmantota vietnēs www.vietagimenei.lv un www.sif.gov.lv publicētā informācija.